

בעזרת השם יתברך

גליון # 59 - חודש אב תשס"ג

ארגון עולמי לעזור לאחינו בני ישראל לזכות לזוג הגון

**לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר
הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן
מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה
בענין הזוג, וגודל מעלת התפלה**

עיה"ק צפת תובב"א

מרכז שידוכי נשואין העולמי

WORLD ORGANIZATION FOR SHIDUCHIM

ספר השל"ה הקדוש - ווי העמודים - פרק טו

1 המוסר השייך לגמילות חסדים, ישים האדם על לבו להחזיק בעמוד זה באשר הוא אחד מן העמודים והוא אחד מג' מדות השייך באומה ישראלית רחמנים ביישינים גומלי חסדים, ואין די בלמוד התורה לחוד, רק הפוך בה והפוך לילך בדרכי י"י ובמצותיו ולפיכך הקדמתי מאמר רו"ל...כל תורה שאין בו גמילות חסדים דומה כמי שאין לו אלוהו כו', והנה שמחתי שמצאתי כתוב בספר חסידים סימן קנ"ו וזה לשונו, ואם תראה ג' דורות ולמעלה תלמידי חכמים ואחר כך זרעם עמי הארץ לא תאמר דברים בטלים שהרי נתחתנו במשפחה שאין דינם להיות עמהם תלמידי חכמים וכו', עד לפיכך יתחנן אדם על עצמו ועל זרעו ועל זרעו בכל יום לזווג בזיווג יראת שמים עם תורה וגמילות חסדים כי על שלשתן נאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק כי שלש תיבות אלו שוות בגימטריא יד"ה תור"ה גמילות חסדים"ם כי שקולים הם יראה כתורה וגמילות חסדים כתורה כו' עיין שם. גמילות חסדים רמוזה בהתחלת התורה ובסופה להורות שאם אין גמילות חסדים אין תורה, וכמה גדול כח גמילות חסד כי על ידי מדה זו לקח אליעזר עבד אברהם אבינו אשה ליצחק אבינו בהליכתו לארם נהרים אמר הנה אנכי נצב על עין המים וגו' ואמרה שתה וגם לגמליך אעקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק. ופירש רש"י ראוייה היא לו שתהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס בביתו של אברהם:

2 (טעם נכון למה לקח אליעזר עבד אברהם לו לסימן במעלת גמילות חסדים יותר משאר מדות) ואפשר מה שלקח לסימן מדה זו יותר משאר מדות טובות וישרות, אין זה אלא מאחר שמצינו בסוף המעשה כתיב ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם, ופירש רש"י שני צמידים רמז לשני לוחות הברית, עשרה זהב משקלם רמז לעשרת הדברות שבהן. אם כן בנתינה זו רמז על קבלת התורה ותחלת המחשבה הוא סוף המעשה, משום הכי לקח לסימן דוקא גמילות חסדים כי כל תורה שאין בו גמילות חסדים דומה כמי שאין לו אלוהו. וצא ולמד כמה גדול כח גמילות חסדים נוסף על מאמר חז"ל (סוכה מט, ב) גדולה גמילות חסדים מצדקה זה בממונו זה בגופו זה בעניים זה גם בעשירים, (גמרא פרק אלו מציאות שזוהר אדם שלא לדקדק בגמילות חסד לאמר שלי קודם כי סוף יבוא לידי עניות בר מינון) וידוע מה שאמרו בפרק אלו מציאות (ב"מ לג, א) אמתניתין אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת כו' מסיק בגמרא מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודמת לשאר. ועוד מסיק שם ואמר רב יודא אמר רב כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך. פירש רש"י לא יהיה בך אביון והזהר מן עניות, כל המקיים כך אף על פי שלא הטיל עליו הכתוב מכל מקום יש לאדם לכנוס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם אם לא בהפסד מוכח, ואם מדקדק תמיד פורק מעליו

עול גמילות חסדים וצדקה וסוף יצטרך לבריות, והטור הביאו בסימן רס"ד (בחו"מ) לפסק הלכה. והגאון מהר"ף כ"ץ כתב בסמ"ע דעל זה נאמר מגורת רשע תבואנו בהאי שפורק ממנו עול מצוה מפני שירא לנפשו פן יבוא בעסקו לידי הפסד ממון או יבוא לידי הפסד, ועל זה שייך לשון המורגל בפומיה דאינשי (דקדוק) דקדוקי עניות שהמדקדק בכל אלה יבוא לידי עניות. אם כן הרי לך לפניך שצריך לעסוק בגמילות חסדים אף שנכנס בספק הפסד ממון. (חוב על אדם להכניס עצמו אפילו בספק סכנה כדי להציל את חברו) ולא דיבספק הפסד ממון אלא אפילו בספק סכנת נפשות כמבואר בבית יוסף בטור חושן משפט סימן תכ"ו על הדין שהביא הרמב"ם הרואה שחבירו טובע בנהר או שליטמים באין עליו או ששמע שגויים או מוסרים חושבין עליו מחשבה רעה ולא גילה און חבירו או באנס שקובל על חבירו ויכול הוא לפייסו בגלל חבירו ולא הוציא שמונה מלבו ולא פייס וכן כל כיוצא בזה עובר על לאו לא תעמוד על דם רעך ואם מצילו כאלו קיים עולם מלא, [עיי"ש] שהוא בשנינו לשון קצת] נוכח הבית יוסף בשם הירושלמי אפילו להכניס עצמו בספק סכנה חייב, ונראה הטעם מפני שהלה ודאי והוא ספק, עד כאן:

3 ומאחר שהעולם בחסד יבנה בכך מן הראוי לכל אדם לנהוג חסד בחבירו, וקל וחומר בנו של קל וחומר שלא יזיק אותו הן בגלוי הן בסתר הן בפני מולים מכל שכן בפני ערלים כמו שלומדים רז"ל (כתובות עז, ב) על פסוק אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה, יח) אם התורה מעלת חן על לומדיה אגוני לא מגני (לא כל שכן), ואני אומר הקל וחומר אם העולם עומד דוקא על החסד ואם אין חסד אין קיום העולם מכל שכן מי שגורם רעה לחבירו שאין עולם מתקיים, ומאחר שאמת וצדק היו פרקליטין שיברא העולם כידוע מאמר רבותינו ז"ל (ב"ר תה) אמת וצדק נפגשו וגו', מן הראוי לאחוז בחסד ובצדקה:

4 ואגב יתבאר גמרא בסוכה (מט, ב) תנו רבנן בג' דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שהצדקה בממונו וגמילות חסדים בין בממונו בין בגופו, צדקה לעניים וגמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים, צדקה לחיים וגמילות חסדים בין לחיים בין למתים, (טעם לשבח למה אמר בגמרא גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה אלו ב' לשונות גדולה ויותר למה לי) וקשה לי בגמרא מאי קאמר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה כפל לשון למה לי מה היה החסרון באמרו גדולה גמילות חסדים מן הצדקה או הוה ליה למימר בג' דברים יותר גמילות חסד מן הצדקה מה מורה אלו ב' מלות גדולה ויותר, וצריך טעם כי אם לא אמר התנא אלא לשון אחד לחוד גדולה או יותר שהיה ירא מפני הטועה שיקשה למה גדולה גמילות חסדים מצדקה והלא גם גבי צדקה מצינו מעלה שהיא בגמילות חסדים, על כן הוכרח לומר שגמילות חסדים גדולה ויותר מן הצדקה ר"ל אתחיל ממה למעלה שאמר צדקה לחיים וגמילות חסדים בין לחיים בין למתים, ואם כן משמע מזה שצדקה אינה נוהגת במתים, ואיתא בספרי (דברים כא, ח) כפר לעמך ישראל אשר פדית ראויה כפרה זו שתכפר על כל יוצאי מצרים, (טוב ויפה לנדוד נדרים וליתן צדקה עבור המתים) ובספר חסידים בסימן תתשע"ז הביא זה, והאריך שמה לומר ומכאן תקנו שנודרים צדקה שיימב לאותן שכבר מתו ומועיל למתים שהחיים מתפללין עליהם וכן הצדקה שנותנים עבורם וצדקה תציל ממות בעולם הזה ובעולם הבא עיין שם באריכות:

5 לכן אם אמר מלת גמילות חסדים יותר מן הצדקה לבד, היה ירא פן ישאל השואל לאמר הלא גם צדקה נוהגת במתים, אם כן במה עדיף גמילות חסדים, משום הכי הכפיל דבריו לומר אפילו הכי גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, כי גמילות חסדים עושין עם המתים בעצמם וצדקה אין נותנין למתים בעצמם רק נותנין לחיים עבור המתים, והלשון שאמר שצדקה לחיים הוא נתינת צדקה ממש לחיים להם לעצמם, וכן בבבא צדקה לעניים וגמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים יובן על דרך המשנה דפאה (פ"ה מ"ד) בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני יטול וכשיבוא לביתו ישלם דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עני היה באותה שעה, וכתב הברטנורא הלכה כחכמים ומחמת פלוגתא זו הוצרך לכתוב גדולה ויותר כי באם היה אומר יותר גמילות חסדים מן הצדקה שהצדקה לעניים, היה קשה הלא הצדקה גם כן בעשירים כשעוברים ממקום למקום אם כן צדקה נוהג בעשירים, על זה אמר אפילו הכי גדולה גמילות חסדים יותר מצדקה דאלו צדקה אף שנותן לעשירים כשעוברים ממקום למקום מכל מקום עניים הם באותו שעה, מה שאין כן גמילות חסדים שנוהגת בעשירים ממש, וכן מה שאמר ברישא שהצדקה בממונו וגמילות חסדים בין בממונו בין בגופו.:

6 ויתבאר אגב זה השינוי לשון שאמר ברישא שהצדקה בלשון ה"א ידועה ואמר שהצדקה בממונו ובשאר בבות אמר צדקה לעניים וכו' צדקה לחיים וכו' בלא ה"א הידועה, הענין הוא כי רש"י

פירש בפרשת לך לך בשאלת אברהם הן לי לא נתת זרע וגו' והנה בן ביתי יורש אותי וגו' והנה דבר י"י וגו' כה יהיה זרעך ואמר והאמין בי"י ויחשבה לו צדקה פירש רש"י ויחשבה לזכות ולצדקה שהאמין על בשורת הזרע לאפוקי בבשורת ארץ אמר במה אדע וגו' ועל פירוש רש"י יש לפקפק דאיזה ענין גמילות חסד עדיפא שנוהגת בין בממונו בין בגופו. והלא גם צדקה נוהגת בגוף שנחשב לאברהם לצדקה על האמונה שהאמין בה', לכן בא הגמרא בכפל לשון גדולה ויותר, להודיע לנו שיש עוד פירוש אחר על ויחשבה לצדקה, שהפסוק נותן טעם מאיזה סבה נתן הקב"ה זרע לאברהם והוא על דרך הגמרא בבבא בתרא (י, ב) מה יעשה אדם ויהיה לו בנים זכרים יפור ממונו לעניים [ר' אליעזר אומר], והודיע לנו הגמרא פירוש המקרא והאמין בי"י על בשורת הזרע והמקרא נתן טעם באמת למה נתן לו זרע כשר בשביל צדקה שעשה בממונו, ופירש הקב"ה והאמין בי"י על בשורת הזרע ויחשבה לו הקב"ה האמונה זו ונתן לו זרע כשר לצדקה בשביל צדקה שעשה כמאמר בבבא בתרא שהבאתי לעיל, ולכן אמר ברישא שהצדקה בממונו בה"א הידוע, רצונו לומר הצדקה שעשה אברהם אבינו ע"ה וצדקה היא היה בממון אם כן גדולה ויותר גמילות חסדים מן הצדקה, קיצורו של דבר רש"י נקיט שני לשונות ויחשבה לזכות ולצדקה, והנה מלת לזכות קאי על האמונה שהאמין בו ומלת לצדקה קאי על צדקה שפיזר ממונו לעניים ואם כן צדקה הנאמר שמה איירי מממון, ומשום הכי גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה בה"א הידועה שלא תאמר שצדקה קאי על מה שעשה בגופו רק מה שעשה בממונו ואתם בני אל חי אוהבים צדקה וחסד הגם שבזמן הזה יש בעלי צדקה ואנשי חסד, אך ורק לפעמים באה הצדקה על ידי מריבה ובנגישה וכפייה ואיה מאמר רבותינו ז"ל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש והמפייסו בדברים מתברך באחד עשר כו', לכן כל בעל נפש יתן הצדקה בפנים מסבירות ובעין יפה ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין עינו ולבו לשם שמים:

7 (ליתן הצדקה בעין יפה וצדקה לחוד ומעשר לחוד) וכגון דא צריך להודיע שצדקה לחוד ומעשר לחוד, כי במעשר שרי לנסות את הקב"ה עשר בשביל שתתעשר, מה שאין כן בצדקה, על כן אחזו בזה וגם מזה אל תנח ידכם, ומשבח אני האשכנזים המעשרים מעותיהם ונוהרים במצוה זו במאוד מאוד, והיא שעמדה להם שיורשים ומורשים נכסיהם לדור ודור:

8 והנה מה לי להאריך בספורי שבח מעלות הצדקה כל חכם לב ישים עינו בספרו של אדוני אבי ז"ל במסכת מגילה שלו, כי הרבה לדבר ולספר מענין צדקה ומעשר ומפלפל שמה ויורד ונוקב עד התהום בענין אם טובת הנאה לבעלים נקרא ממון אם לאו, ואשרי עין הרואה דבריו הנחמדים וימצא חפץ וחשק לנפשו, גם אנחנו הארכנו בעמוד הזה מעניינים האלה אף שיש לי לדבר כהנה וכהנה מעניינים האלה, אך כבר הקדמתי בפתח דברי שדברי אלה אין ספר בפני עצמו רק להראות אפס קצהו לכבוד ולתפארת של אדוני אבי ז"ל ואשרי אנוש יעשה זאת ויחזיק בגמילות חסד ובצדקה וגדולה צדקה שמקרבת הגאולה שנאמר כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות, ויהיה מקויים בנו המקרא ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, ולאל יתברך אנחנו משתחווים ומודים, שזכינו להשלים עמוד גמילות חסדים:

מרכז שידוכי נשואין העולמי